Idėjų katalogas 2020

Šiaurės šalys ir pasaulis

Sveiki atvykę į 2020-ųjų Šiaurės šalių literatūros savaitę

Šiaurės šalių literatūros savaitės tikslas – paskatinti skaitymus, parodas, diskusijas bei kultūrinius renginius Šiaurės ir Baltijos šalių mokyklose ir bibliotekose. Nepaisant to, kad esame skirtingose pasaulio vietose, mus visus suvienija bendra idėja ir buvimas tos pačios skaitymo bendruomenės dalimi. Šių metų skaitymų tema yra "Šiaurės šalys ir pasaulis" - sveikiname atvykus į 2020-ųjų Šiaurės šalių literatūros savaitę.

2020-ieji yra sudėtingi metai, metę mums iššūkį karščiu alsuojančia klimato kaita ir COVID-19 pandemijos protrūkiu. Tokie reiškiniai priverčia susimąstyti, ką reiškia būti pasaulio piliečiu. Kokią atsakomybę turime kaip piliečiai, kas mus vienija ir kuo mes skiriamės? Ar 2020-aisiais yra ypač svarbu dalyvauti Šiaurės šalių literatūros savaitėje (fiziškai arba virtualiai) dėl bendrumo ir solidarumo jausmo?

Šiaurės šalių literatūros savaitė vyks 2020 m. lapkričio 9-15 dienomis. Lapkričio 9-ąją, Didžiąją skaitymų dieną, subursianti mus pasiklausyti skaitomų tekstų iš Šiaurės šalių autorių knygų. Skaitymai vaikams ir jaunimui "Auštant" vyksta 9 val. ryto. Skaitymai suaugusiems "Sutemų valanda" organizuojami 19 valandą vakaro. Be abejo, laiką galima derinti pagal atskirų įstaigų poreikius.

Šiame idėjų kataloge norime pateikti pasiūlymų vaikų darželiams, mokykloms, bibliotekoms ir kitoms kultūros įstaigoms, kaip parengti įdomią ir įvairią 2020-ųjų Šiaurės šalių literatūros savaitės programą. Idėjos suskirstytos pagal tikslinės auditorijos amžių: vaikams, jaunimui ir suaugusiems. Tačiau labai svarbu nepamiršti, kad amžius šiuo atveju tėra tik skaičius, ir idėjos gali būti kūrybiškai pritaikytos visoms amžiaus grupėms.

Smagaus skaitymo!

Anna Berg
Projekto vadovė

Skaitymai vaikams ir jaunimui

Auštant

Skaitymai vaikams ir jaunimui rengiami ankstyvą rytą. Šių metų vaikų garsiniam skaitymui yra skirta Kristin Roskifte knyga „Visi iki vieno“, ji yra tinkama vaikams nuo 6 metų. Jaunimo skaitymams parinkta knyga – švedų rašytojo Jakob Wegelius “Žudiko beždžionė”, knyga rekomenduojama 10-15 metų paaugliams.

Skaitymams tinkama atmosfera pradedama kurti dar prieš atverčiant knygą. Užtraukę užuolaidas, pritemdę šviesas ir uždegę keletą žvakių sukursite jaukią aplinką, padedančią nusiteikti skaitymams. Jei turite projektorių, įspūdžius sustiprintų rodomas knygos viršelis, šių metų Šiaurės šalių literatūros plakatas ar iš knygų parinktos iliustracijos.

Skaitymai vaikams: idėjos

Bendradarbiaukite su mokykla ar biblioteka
Šiaurės šalių literatūros savaitė – tai puiki galimybė stiprinti mokyklų ir bibliotekų bendradarbiavimą. Organizuokite skaitymus bibliotekoje arba pakvieskite bibliotekininką būti skaitovu jūsų mokykloje.

Sukurkite jaukią aplinką
Išneškite baldus, o vaikams klausytis skaitymo pasiūlykite įsitaisius ant pagalvių ar patiesalų. Arba, panaudodami paklodes ar antklodes, pasidarykite palapines ir apšvieskite jas žibintuvėliais.

Aptarkite tai, ką skaitote
Leiskite vaikams įsiterpti į skaitymus, pasidalinant savo mintimis, skatinkite jų vaizduotę. Užduokite nesudėtingus atvirus klausimus, kad vaikai aktyviai įsitrauktų į skaitymą.

Veiklos vaikams: idėjos

Kas iš klasės?
Sukurkite savo „ieškok-ir-rask“ pobūdžio užduočių knygelę, kurios veikėjai yra visi klasės vaikai su savo pomėgiais ir svajonėmis. Pavyzdžiui, kas iš klasės vaikų turi naminių gyvūnų? Kas iš jų vilki žaliais marškinėliais?

Pasinerkite į tekstą
Dirbkite su šių metų knyga prieš skaitymus ir po jų. Panagrinėkite knygos viršelį ir aptarkite, apie ką galėtų būti ši knyga. Po skaitymų galite pasidalinti, kokių minčių kilo beklausant. Ar knygoje atpažįstate save?

Sukurkite „Visi iki vieno“ piešinį
Pradėkite nupiešdami save popieriaus lapo viduryje, vėliau aplink save nupieškite kitus žmones. Tai gali būti šeimos nariai, draugai, giminaičiai ar kiti žmonės, kuriuos sutinkate kasdien. Tęskite, kol užsipildys visas popieriaus lapas (panašiai, kaip skaitomos knygos viršelyje).

Kiekvienam vaikui duokite numerį
Prieš skaitymus kiekvienam klausytojui įteikite po numerį. Tegul vaikai juos savaip nuspalvina ir dekoruoja. Vaikai turėtų atidžiai klausytis skaitymo. Išgirdę paminint savo skaičių, jie gali iškelti ir parodyti savo numerį kitiems.

Rask ir paimk
Jeigu skaitymo metu reikėtų trumpos pertraukėlės, galite pažaisti žaidimą, kai skaitovas skiria užduotis surasti tam tikrus daiktus. Pavyzdžiui, galima ieškoti kažko mėlyno, kažko minkšto, ar tam tikro skaičiaus kokių nors daiktų, tarkim, trijų kojinių ar panašiai.

Šiaurietiškas kampelis bibliotekoje
Įkurdinkite bibliotekoje kampelį su Šiaurės šalių knygomis. Pakabinkite šių metų plakatą, išdėliokite skaitymams skirtas knygas bei kitą Šiaurės šalių literatūrą, kurią turite savo bibliotekoje. Šalia padėkite priemonių, kad atėję vaikai galėtų piešti ar spalvinti šių metų Šiaurės šalių literatūros savaitės tema, surenkite šių piešinių parodą.

Skaitymai jaunimui: idėjos

Skaitykite vieni kitiems
Pasinaudokite Šiaurės šalių literatūros savaitės suteikiama galimybe skirti daugiau dėmesio garsiniams skaitymams. Pakvieskite savanorius iš klasės, kad jie draugams paskaitytų ištraukas iš knygos.

Bendradarbiaukite su biblioteka ar mokykla
Šiaurės šalių literatūros savaitė – tai puiki galimybė stiprinti mokyklų ir bibliotekų bendradarbiavimą. Organizuokite skaitymus bibliotekoje arba pakvieskite bibliotekininką būti skaitovu jūsų mokykloje.

Skaitykite draugams iš Šiaurės šalių klasės
Bendradarbiaukite su klase iš Šiaurės šalių ir skaitykite vieni kitiems per video pokalbį. Arba įrašykite skaitomą tekstą ir pasidalinkite su draugų iš Šiaurės klase. Ar galite suprasti Šiaurės šalių kalbas? Vėliau pamėginkite kartu aptarti knygą. Ar tekstai jūsų kalbomis sukelia tuos pačius jausmus? Ar tekste atrandate sąsajų su savo tėvyne? (Atkreipiame dėmesį, kad tai galėtų būti labiau aktualu dalyviams iš Šiaurės šalių). Susidraugaukite su klase iš Šiaurės šalių per tinklalapį www.nordeniskolan.org! (Informacija jame pateikiama tik Šiaurės šalių kalbomis).

Veiklos jaunimui: idėjos

Kas nutiks Selei Džouns?
Selės Džouns gyvybei gresia pavojus, o tu turi įveikti daugiau nei 500 romano puslapių. Kaip manai, kas jai nutiks? Dirbkite individualiai arba poromis ir sukurkite naują istorijos pabaigą.

Ar galite rasti egzotiškų daiktų savo namuose ar mokykloje?
Duokite moksleiviams užduotį rasti vieną egzotišką daiktą namuose ar mokykloje. Tai gali būti kriauklė iš užjūrio, prieskoniai, tropikų augalas, suvenyras ar nuotrauka, vaizduojanti tolimą šalį. Svarbiausia yra tai, kad kiekvienas daiktas gali papasakoti savo šalies istoriją. Tegul mokiniai parašo

trumpą rašinį apie savo pasirinktą daiktą, apibūdina, kas jis, iš kur atkeliavo ir kodėl jis yra egzotiškas (arba ne). Surenkite tų daiktų parodą ir pristatykite jų istorijas.

Išlankstykite origamio laivelį
Prieš prasidedant skaitymams, pasiūlykite moksleiviams naudojant origamio techniką išlankstyti popierinį laivelį ir jį dekoruoti. Instrukcijas rasite tinklapyje www.nordisklitteratur.org. Vienoje pusėje ant laivelio borto užrašykite namų uosto pavadinimą, kitoje – uosto, į kurį keliaujama, pavadinimą. Į kokias šalis pasaulyje, o gal ir visatoje, keliauja tie laivai?

Nupieškite pasaulio žemėlapį iš atminties
Meskite iššūkį savyje slypinčiam menininkui ir nupieškite pasaulio žemėlapį iš atminties. Pradėkite nuo Šiaurės šalių ir sudėliokite visą žemėlapį. Kai pabaigsite, palyginkite su kitais, atlikusiais tą pačią užduotį, o tuomet su tikru žemėlapiu. Ar nupiešėte pasaulį skirtingai? Jei norite dar didesnio iššūkio, galite nupiešti žemėlapį iš kitos perspektyvos, jo centre įkurdinę savo šalį. Rekomenduojama užduoties laiką apriboti iki 15 minučių. Jeigu lieka laiko, moksleiviai gali nupiešti ir dalykus, kurie siejasi su tam tikromis šalimis, pavyzdžiui, tų šalių vėliavas, vaizdus, simbolius ir pan.

Rato istorija
Susėskite ratu ir paeiliui pradėkite pasakoti istoriją – tegul kiekvienas moksleivis pasako po sakinį ar po vieną žodį. Priklausomai nuo dalyvių skaičiaus, istorija gali būti sukurta per vieną ar kelis ratus, kol jūsų pasakojimas bus baigtas.

Skaitymai suaugusiems

Sutemų valanda

Sutemų valanda – skaitymai suaugusiems, rengiami vakare, kai dienos šviesą įveikia lapkričio sutemos. Šių metų knyga - romanas „Randai“, sukurtas islandų rašytojos Auður Ava Ólafsdóttir.

Skaitymams tinkama atmosfera pradedama kurti dar prieš atverčiant knygą. Užtraukę užuolaidas, pritemdę šviesas ir uždegę keletą žvakių sukursite jaukią aplinką, padedančią nusiteikti skaitymams.

Skaitykite garsiai tiems, su kuriais šiuo metu negalite susitikti
Jeigu neturite galimybės susitikti gyvai, organizuokite virtualų susitikimą naudodamiesi Skype, Zoom, FaceTime ar kita programėle ir skaitykite vieni kitiems. Tai padės jums jausti bendrumą.

Pasimėgaukite arbatos puodeliu
Išsivirkite arbatos ir skaitydami gurkšnokite ją kartu su virtualiu skaitymo partneriu. Tegul arbatos skonis ir aromatas nukelia jus į tolimą egzotišką šalį. Aptarkite savo pojūčius.

Nupieškite iš atminties pasaulio žemėlapį
Meskite iššūkį savyje slypinčiam menininkui ir nupieškite pasaulio žemėlapį iš atminties. Pradėkite nuo Šiaurės šalių ir sudėliokite visą žemėlapį. Kai pabaigsite, palyginkite su kitais, atlikusiais tą pačią užduotį, o tuomet su tikru žemėlapiu. Ar nupiešėte pasaulį skirtingai? Jei norite dar didesnio iššūkio, galite nupiešti žemėlapį iš kitos perspektyvos, jo centre įkurdinę savo šalį. Rekomenduojama laiką apriboti iki 15 minučių. Jeigu lieka laiko, galite nupiešti ir dalykus, kurie siejasi su tam tikromis šalimis, pavyzdžiui, tų šalių vėliavas, vaizdus, simbolius ir pan.

Skaitymus derinkite su kitais renginiais bibliotekoje
Gal savo bibliotekoje organizuojate kalbos kavines naujai į šalį atvykusiems žmonėms ar pasakų skaitymus mažyliams? O gal renkatės į mezgimo ar knygų klubus? Šių veiklų metu paskaitykite ištraukų iš šių metų knygų ir tokiu būdu 2020 m. lapkričio 9 – 15 dienomis tapsite visos Šiaurės šalių literatūros savaitės garsinių skaitymų balsu bendruomenės dalimi.

Pasikvieskite rašytoją
Suderinkite skaitymus ir rašytojo viešnagę bibliotekoje. Galbūt pavyktų pasikviesti autorių, kuris buvo nominuotas Šiaurės tarybos literatūros premijai arba Šiaurės tarybos vaikų ir jaunimo literatūros premijai?

Dėmesio! Lapričio 9 d. 18:30 val. vyks pokalbio su romano „Randai“ autore, islandų rašytoja Auður Ava Ólafsdóttir, tiesioginė transliacija internete. Pokalbis bus verčiamas į lietuvių kalbą. Nuoroda į renginio transliaciją paskelbsime Šiaurės šalių literatūros savaitės tinklalapyje www.nordisklitteratur.org/lt ir Šiaurės ministrų tarybos biuro Lietuvoje svetainėje www.norden.lt. Kviečiame sekti informaciją ir lapkričio 9 d. aktyviai jungtis! Tikimės, šis renginys puikiai papildys Lietuvos bibliotekose rengiamus skaitymus.

Kokia yra Šiaurės šalių literatūra?
Šiaurietiškų knygų savaitę papildykite paskaita ar diskusija apie Šiaurės šalių literatūrą. Kas būdinga šiauriečių literatūrai? Kokia nuotaika ar jausmas dominuoja Šiaurės šalių autorių kūriniuose? Pakvieskite literatą ar bibliotekos ekspertą paskaityti paskaitą Šiaurės šalių literatūros tema.

Šiaurės šalys ir pasaulis

Metų plakatas

Kai lapkritį Šiaurės šalis apgaubia tamsa, rengiame Literatūros savaitę. Jaukiai pasislėpę nuo rudens darganos, užsidegame žvakes ir pasineriame į knygų pasaulį. ***- Anni Wikberg***

Šių metų plakatą sukūrė iliustratorė Anni Wikberg iš Alandų salų. Ji yra baigusi Švedų meno mokyklą Nykarlebyje (Suomija), kuria pašto ženklus, reklaminę medžiagą ir iliustruoja knygas vaikams. Tarp Anni Wikberg darbų – iliustracijos Ann-Christin Waller pasakai "*På en trollsländas vingar* („Ant laumžirgio sparnų"). Už šią knygą 2019 metais iliustruotojai suteikta Šiaurės Tarybos vaikų ir jaunimo literatūros premija.

Atidžiau pažvelkite į metų plakatą

Aprašymas ir interpretacija
Atspausdinkite plakatą arba parodykite jį ekrane. Ką atspindi šis plakatas? Kokios technikos dominuoja šioje iliustracijoje, kaip spalvos papildo jo formą? Ar įžvelgiate jame simbolius ir veikėjus? Detaliai apibūdinkite vaizdą ir pateikite savo interpretaciją.

Kokios istorijos slepiasi plakate?
Įsižiūrėkite į plakatą ir tegu jis įkvepia sukurti istorijos tęsinį. Istorijos gali būti papasakotos tiek raštu, tiek žodžiu klasės draugams ar renginio dalyviams.

Sukurkite savo plakatą
Plakato elementus galite atsisiųsti iš tinklalapio www.nordisklitteratur.org. Sukurkite savo plakatą suteikdami iliustracijoms naujų spalvų ir savaip sudėliodami detales.